

ÖRÖKSÉG

MAGYAR LÁSZLÓ

BABITS IS PÁLYÁZOTT . . .

Olykor megdöbbeneti az embert búvárkodása közben egy-egy régi könyv vagy okmány. Ismeretszomjunkat nem föltétlenül enciklopédikus művek elégíthetik ki csupán, de szűkebb környezetünk múltjának alapos tanulmányozásában és megismerésében is örömet lelhetünk.

Miközben ilyen és hasonló gondolatok foglalkoztatnak, óhatatlanul felidéződik bennem Kőrösi Csoma Sándor 1819-es feketicsi tartózkodása, amelyről a Történelmi Társulat Évkönyve (IV. füzet, 1911) számol be. Emlékszem, milyen érdeklődéssel olvastam ott Kőrösi Csoma Sándor bécsi alvásmódszereiről (úgymond csupasz padlón aludt) és hosszú gyaloglásairól a feketics—újvidéki és újvidék—zágrábi távon.

A kuriózumon túl valamiféle hely- és művelődéstörténeti jelentőségük is az ilyen események, hiszen közvetlenül érintenek bennünket és részletükben feltárára várnak.

Nos, ezért számolunk be egy Szabadkát érintő irodalomtörténeti vonatkozású momentumról, nevezetesen Babits Mihály pályázásáról. Ugyanis nemrég a főispáni hivatal állagának rendezése közben nagy utánjárással előkerültek (de már a városi tanács 137/1906 jelzete alatt) az ezzel kapcsolatos dokumentumok a szabadkai levéltárban.

Milyen indítékok ösztökélhették Babits Mihályt, az újdonsült magyar—latin szakos tanárt, hogy 1906. szeptember 20-án megfogalmazott kérvényével a szabadkai főgimnáziumba pályázzon? Milyen körülmény játszhatott közre (és ez a lényegesebb kérdés) a beérkezett pályázati kérelmek felülbírálása után? Hiszen a vallás- és közoktatásügyi bizottság Babits Mihályt első helyen javasolta, végül mégis Richter Nándoré lett a babér.

Mielőtt rátérnénk a részletes elemzésre, hadd lássuk az előzményeket.

Szabadka a század elején az ország egyik legnagyobb városa és művelődési központja. Minden erejével igyekszik feledtetni parasztvárosi mivoltát. A szecesszió nagymesterei alakítják a város képét és Palics látogatottság tekintetében országos viszonylatban is előkelő helyet foglal el. Talán ezzel is magyarázható az ifjú Babits szándéka, hogy városunkba jöjjön, de véleményem szerint más körülmény játszotta ebben a döntő szerepet.

Babits 1901-től 1905-ig a budapesti tudományegyetem bölcsészkarán tanult és itt Négyesy professzor stílusgyakorlatain ismerkedett meg Kosztolányi Dezsővel és kötött egész életre szóló barátságot. A folyóiratok már 1902-től közölték verseit és műfordításait. Tehát nem véletlen, hogy megpályázta a szabadkai gimnázium tanári állását. Mindeddig azonban nem sikerült megtalálnom Kosztolányi Árpád igazgató tantestületi beszámolóját a pályázat részleteiről, ha egyáltalán készített ilyet.

Tekintetes Tanács!

Sajnálattal jelentem a telt. Tanácsnag, hogy dr. Péteri Török, okleveles hely. tanár, ki m. b. okt. 5-16 f. é. sept. 7-ig a tanintézetben kiváló ügybuzgósággal és szaktudással működött, a minell. kab. és Kőrösi. Mi-
nisterium által a kormárki, államilag végzettség ág. h. or. főgimnázium-
hoz rendes tanárrá nevezésén ki (P. Budapesti Közlöny f. é. sept. 12-iki
218 szám) korra m. f. é. sept. 13-án Kézdivásárhely községi tanácsában
illetni állásáról lemondott.

Kérem a telt. Tanácsot, hogy ezen köröndés folytán egy magyar—latin
helyettes tanári állásra rövid időtartamú pályázatot sürgősen kiírni s
arról így a helybeli lapokban, mint a Budapesti Közlönyben meghirdetési
szövegeket ottani, hogy a válatrás, f. é. sept. hó végén tartandó kön-
gyűlésen megvizsgálás legyen. A sürgősség indokolására felhozom azon saj-
nos körülmény, hogy az idős asszony vámanon dr. Péteri Törököt, hanem
a f. é. aug. 27-iki köngyűlés által 4 hónapra szabadságra Polák Endre
in helyettesíteni kell.

Azon este pedig, ha a válatrás a f. hó végén tartandó köngyűlésen
am történhetnék meg, kérem a telt. Tanácsot, hogy addig is a magánvált
tanárak ideiglenes ellátásával Richárd Mándor, helybeli lakost, magyar—
latin szakmájú okleveles tanári megbírási szövegeket.

Szabadka, 1906. sept. 14.

Kosztolányi Árpád
igazgató.

Mélyen tisztelt főispán U+!

Méltóságos Uram!

Méltózt okl. tanár, volt bajai főgimn. h. tanár,
aron kéresem járulok a méltóságos Főispán U+ elé,
hogy engem a szabadka városi magyar főgimnázium-
nál megnevezdett magyar-latín h. tanári állásra ke-
gyesen alkalmarni méltóztatassék.

Kéremet a következő okmányokkal öljtöm tá-
mogatni:

1) tanári oklevelém hiteles másolatával (csatolva
A) alatt.)

2) keresetlevelém hiteles másolatával (csatolva B) alatt.)

3) a cigsteri v. bajai kath. főgimnáziumnak igaz-
gatósága által kiállított mikédei bizonyítvánnyal, mely
bizonyítja, hogy a múlt 1905/6. iskolai évet én ismétel-
ten h. tanári minőségben töltöttem (C) alatt csatolva.)

Egyéb okmányaimnak az 1906. aug. 11.-én a m. kir. vallás-
és közoktatásügyi Minisztérium címeire elküldött (és bármely m.
kir. állami főgimnáziumnál megnevezendő) tanári állásra való
alkalmatlanságomat ki-í) folgarnodáimhoz csatolbam, hon-
nan azokat visszakapván aronnal benyújthatom, megpedig ar-
ambóltekken kívül:

1) hatósági bizonyítványt, Szekszárd város előjárósága ál-
tal kiállított, mely nyitlen családai állapotomat és hadkötelezet-
tegi viszonyaimat tünteti fel.

2) a bajai kath. főgimnázium igazgatója által kiállított mi-
nősítő táblázatomat, mely egyrészt mind a német, angol-
és francia nyelvekben való jártasságomat is igazolja.

3) a zirci apátus ó" méltóságos elismertő levelét, mely bi-
zonyítja, hogy a bajai főgimnáziumnál elfoglalt állásomat
elisméréssel hagytam el.

Kéremet a méltóságos Főispán U+ figyelemébe ajánlva
maradok a méltóságos Főispán U+
elváratos szolgálja

Kelt Szekszárdon, 1906. sept. 20.-án

Babits Mihály
okl. tanár, volt bajai főgimn.
h. tanár.

Lássuk, hogyan került sor a pályázat kiírására és próbáljuk meg felidézni annak részleteit a most előkerült dokumentumok alapján.

Dr. Révai József, a főgimnázium tanára 1906. szeptember 13-án Késmárk-ról táviratban értesíti a főgimnázium igazgatóságát, hogy itteni állásáról lemond. Az igazgatóság már másnap kérvényezi a tanácsnál a pályázat meghirdetését magyar—latin helyettes tanári állásra és a „szabadságot” Pollák Emil tanár helyettesítésére.

A pályázati hirdetményre négy magyar—latin tanár jelentkezett: Richter Nándor, Szalai Károly, Gazdag Lajos és Babits Mihály.

Richter Nándor kérvénye a legrövidebb. Pár sorban közli kérelmét, önmagáról (végzettségén kívül) mitsem írva. Magabiztosság és önbizalom érződik kérvényéből.

Nem így a soproni Szalai Károly. Részletes jelentést ad eddigi tanári működéséről, majd felsorolja azt a sok kísérő okmányt, amelyet kérvényéhez csatol. Végül így fejezi be: „Midőn ígérem, hogy az ifjúságnak úgy erkölcsi, szellemi, mint hazafiúi erényekben való gazdagodására tudásom és lelkesültségem teljes tárházával vállalkozom, kérem a tek. Bizottságot s Közgyűlést, nyújtson alkalmat erőim kifejtetésére az egyik legnagyobb magyar város közművelődése körül.”

A marosvásárhelyi Gazdag Lajos végzett tanárjelölt önmagáról nem túlságosan részletes adatokat szolgáltat. Többek között ilyenképpen: „Midőn magát a tekintetes Városi Tanács kegyeire bízva, egyszersmind figyelmét fel kívánja hívní arra a körülményre, hogy egy, a sors viszontagságait nagyon is jól ismerő emberre találnak benne, aki meg tudja becsülni a kenyéradó kezét. Bízva a tekintetes Városi Tanács jóindulatában, igazi szolgálatkészséggel ajánlja csekélységét, lévén a tekintetes Városi Tanácsnak alázatos szolgája Gazdag Lajos.”

Babits Mihály (kérvényében nevét „cs”-vel írja) az egyedüli pályázó a négy közül, aki a megfelelő címre küldi kérvényét: Bezeredy István főispánhoz. Tudniillik a polgármester pályázati hirdetményében is ilyen az utasítás. A többi pályázó a Városi Tanács vagy pedig az Iskolaszéki Bizottsághoz fordul.

Babits meglehetősen tömören, csak a legfontosabb adatait méltatja és ő is tanári oklevele mellé csatolja (?) azokat az okmányokat, amelyek a komoly szándékú pályázót jellemezheték hetven évvel ezelőtt: a bajai cisztercita rend főgimnáziumának működési bizonyítványát, keresztlevelének másolatát. Vagy talán mégsem teljesülhetett óhaja, hogy kérvénye mellé csatolhassa a többi hiányzó okmányt is? Tudniillik előbb a m. kir. vallás és közoktatásügyi minisztériumtól kell kézhez vennie tanári alkalmaztatásáról szóló bizonylatát. És ki tudja, vajon csatolta-e Babits utólag ezeket az okmányokat?

Ennek ellenére a vallás- és közoktatásügyi bizottság 1906. szeptember 27-én megtartott ülésén a beérkezett pályázati kérelmek felülbírálása után Babitsot első helyen javasolja; a másodikon Richter Nándort, a harmadikon pedig Szalai Károlyt. Gazdag Lajost figyelmen kívül hagyja.

Két nappal később, szeptember 29-én a vallás- és közoktatásügyi bizottság arról ad végleges jelentést, hogy az üresedésben levő magyar—latin tanári állásra — a törvényhatósági bizottság határozata alapján — Richter Nándor helybeli okl. főgimnáziumi tanárt választja az 1906/7. tanévre. A törvényhatósági bizottság utasítja a tanácsot a határozat jóváhagyására, majd értesíti a szegedi tankerületi főigazgatót a pályázat eredményéről és Richter Nándor évi 1800 korona fizetéséről.

Sajnos az okmányok ezután keveset szólnak a pályázatról. Ugyanis előtérbe kerül egy egészen más esemény; nevezetesen a szabadkai városi főgimnázium tanárainak (Bölcséki Lajosnak és társainak, panasza a helyettesítési díjak megtérítésével kapcsolatban.

Kanyarodjunk vissza ismét Babitshoz. Verseit és műfordításait 1902-től kezdve különböző lapok és folyóiratok közölték. Tehát nem kell hangsúlyoznunk, mit jelentett volna személye Szabadkára nézve Kosztolányi és Csáth mellett.

Szabadka iránti vonzódását esetleg utca elnevezésével kárpótolhatnánk. Hetven év után sem lenne késő!